

فرهنگ و آداب و رسوم بهرم

پژوهش و گردآوری: ایرج قزلی بهرمی

سرشناسه	: قزلی جهرمی، ایرج، ۱۳۲۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ و آداب و رسوم جهرم/ نویسنده و گردآورنده ایرج قزلی جهرمی.
مشخصات نشر	: جهرم: نشر بونیز، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۳۰۰ص: مصور.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۲۳-۰۱-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: فرهنگ عامه -- ایران -- جهرم
موضوع	: جهرمی -- واژه‌نامه‌ها
موضوع	: جهرم -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی
رده بندی کنگره	: GR ۲۹۱ / ج ۴۹ ق ۱۳۹۳
رده بندی دیویی	: ۳۹۸ / ۰۹۵۵۶۳۴۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۵۹۸۱۱۶

فرهنگ و آداب و رسوم جهرم

پژوهش و گردآورنده ایرج قزلی جهرمی

نشر: بونیز

صفحه آرای: عبدالعلی زارعی

آوانگاری: حامد رحمانیان

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: سپیدبرگ

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۲۳-۰۱-۱

هر گونه استفاده از مطالب، عکس و عنوان کتاب بدون اجازه صاحب امتیاز، پیگرد قانونی دارد.

همراه: ۰۹۳۶۶۰۳۱۶۰۶ - ۰۹۳۳۷۹۱۳۰۰۴

Email: entesharateboniz@gmail.com

جهرم: میدان راهنمایی- جنب بانک ملی- چاپ سپیدبرگ ۵۴۳۳۰۸۳۱

فهرست

۱.....	کلیات
۲.....	مقدمه
۵.....	سرآغاز
۶.....	یادگاری ماندگار
۸.....	گویش جهرمی
۱۰.....	اصطلاحات جهرمی
۴۵.....	تمثیل و مثل های جهرمی
۴۶.....	بابا! جله زری: (پیتس قافله)
۴۸.....	تجربیات رگوش جهرمی
۵۰.....	قصه های با لهجه جهرمی
۷۳.....	ضرب المثل های مرده جهرم
۸۹.....	واژه نامه خویشاوندی جهرم
۹۰.....	فصل دوم
۹۱.....	باورهای مردم جهرم
۹۱.....	رسم دفع نظر
۹۴.....	زایمان در جهرم در گذشته
۹۸.....	باورهای مردم جهرم در مورد زن حامله و زایمان او
۹۹.....	رووار بافی در جهرم:
۱۰۰.....	ماه مبارک رمضان در جهرم
۱۰۴.....	هواشناسی عامیانه در جهرم
۱۰۶.....	انواع باران بزیان محلی جهرم
۱۰۶.....	مراسم طلب باران در جهرم:
۱۰۸.....	مراسم بند آمدن باران و مراسم های آن در جهرم
۱۰۹.....	آداب و سنن در حمام های عمومی در قدیم
۱۱۰.....	مراسم عروسی جهرم در گذشته
۱۱۸.....	آواز خوانی در عروسی های گذشته جهرم
۱۲۰.....	خاک سپاری مرده در جهرم
۱۲۲.....	باورهای مردم جهرم در مورد مرده
۱۲۳.....	ضرب المثل های جهرمی در مورد مرده
۱۲۴.....	مراسم عزاداری ماه محرم و صفر در جهرم
۱۲۵.....	آخرین چهارشنبه ماه صفر در جهرم

۱۲۶.....	باورهای مردم جهرم در مورد درخت کنار درخت سدر.....
۱۲۷.....	کنارهای مشهور جهرم.....
۱۲۸.....	نذرهای در جهرم.....
۱۲۹.....	نفرین در گویش جهرمی.....
۱۳۲.....	دگر باورهای مردم جهرم.....
۱۳۸.....	فصل سوم.....
۱۳۹.....	شغل‌ها و پیشه‌های مردم جهرم از قدیم تا کنون.....
۱۴۱.....	ابزار و وسایل شغل‌های مختلف در جهرم.....
۱۴۱.....	طباقت سنتی - شکست بند (در جهرم).....
۱۴۵.....	شوره کنی در جهرم.....
۱۵۱.....	صنایع دستی.....
۱۵۱.....	صنایع دستی در جهرم.....
۱۵۹.....	کوزه و کوزه‌گری در جهرم.....
۱۶۴.....	فصل چهارم.....
۱۶۵.....	باغداری در جهرم.....
۱۷۲.....	انواع نخل‌هایی که در جهرم پرورش داده می‌شوند.....
۱۷۹.....	شیرینی‌های محلی جهرم که با شیرین دانه درخت می‌کنند.....
۱۸۳.....	کشت و زراعت سنتی در جهرم.....
۱۹۱.....	فصل پنجم.....
۱۹۲.....	جانوران بومی و محلی جهرم.....
۱۹۳.....	جایگاه گوسفند در فرهنگ مردم جهرم.....
۱۹۸.....	شغل چپونی.....
۱۹۸.....	جایگاه پرندگان در فرهنگ مردم جهرم.....
۱۹۹.....	کفتر یا کبوتر بازی در جهرم.....
۲۰۳.....	مرغ و مرغ داری سنتی در جهرم.....
۲۰۴.....	گاو و گاو کشی در جهرم.....
۲۱۰.....	حشرات در گویش محلی جهرم.....
۲۱۱.....	انواع زنبور و نام محلی آن.....
۲۱۳.....	فصل ششم.....
۲۱۴.....	بازیهای محلی جهرمی.....
۲۱۴.....	بازی عمو زنجیر باف.....
۲۱۵.....	بازی آسم چه خونه.....

۲۱۶.....	بازی آو دو - آو دو (کری کیت امروزی)
۲۱۸.....	بازی او مکل
۲۱۹.....	بازی بولولوچ یا چش بگیرو یا چشم مَلکو
۲۱۹.....	بازی بولواگیرک
۲۲۰.....	بازی بیمن بیمنو
۲۲۱.....	بازی تیر قلعو یا یا گردو بازی
۲۲۲.....	بازی توبه تشی «آتشی»
۲۲۳.....	بازی جنگ خروس یا یلختری
۲۲۳.....	بازی چش بگب و یا چشم ملکو
۲۲۴.....	بازی حال سبر، کی
۲۲۵.....	بازی خونه بلبل نو نو خونه ذره کهنو
۲۲۵.....	بازی خونه را نو (شتر خانه بازی)
۲۲۶.....	بازی خونه خوبو
۲۲۸.....	بازی دوس دوسو
۲۲۹.....	بازی ریگ ورچقو یا ریگ بازی
۲۳۰.....	بازی سر قلوپ یا سرقلوبو
۲۳۰.....	بازی سنگ چل چل مجرا
۲۳۱.....	بازی سلیو
۲۳۲.....	بازی شک یا لبره بازی یا لپر بازی
۲۳۴.....	بازی عرق چینک
۲۳۵.....	بازی کولوت یا لت بازی یا لت لتو
۲۳۷.....	بازی لی لی حوضک
۲۳۷.....	بازی مانه مانو یا گلوله بازی
۲۳۸.....	نذر بازی
۲۳۹.....	بازی یک لا حسین دولا حسین
۲۴۰.....	فصل هفتم
۲۴۰.....	از هر دری
۲۴۱.....	آرایش مردان در قدیم چهارم
۲۴۴.....	پوشاک و پیراهن در چهارم قدیم
۲۴۴.....	لباس زنان چهارمی
۲۴۵.....	لباس مردان در گذشته چهارم
۲۴۸.....	وسایل و ابزار حمل و نقل در قدیم

۲۴۸	اسباب آتش‌خانه و ظرف‌های آن
۲۴۹	وسایل روشنایی قدیم
۲۵۰	پول و مسکوکات (سکه‌ها) در جهرم قدیم
۲۵۴	عید نوروز و مراسم‌های آن در جهرم
۲۵۵	جهرم در تک بیت‌های محلی
۲۵۹	رنگ‌ها در زبان محلی جهرم
۲۶۰	غذاهای سنتی و محلی جهرم
۲۶۴	کوبه یا کولون درب دالان حیاط
۲۶۵	لیلک
۲۶۵	توتو کتب‌خانه
۲۷۷	میانای جهرم
۲۷۸	چیمان‌های جهرم
۲۷۹	روزی که درخت‌ها می‌دند

بنام آنکه هستی از اوست

مقدمه

جمع آوری آداب و رسوم یک قوم و ملت کار آسانی نیست و در اصل هر چه جمع آوری و نوشته شود باز یکهزار باقی است. در هر صورت چون به زادگاه خود و آداب و رسوم گذشتگان و حال دیارم که در آن بزرگ شده‌ام و خود را مدیون آن می‌دانم علاقه وافری دارم تا آنجا که خدا یاری کند گوشه‌هایی از این مراسم گوناگون برای نسل آینده که فکر می‌کنم از این آداب و مراسم به دور خواهند بود جمع آوری و به یادگار بگذارم.

امید ایند پاک دارم که مرا یاری فرماید تا آن طوری که در شأن این شهرستان کهن که قدمت آن به دوران هخامنشیان و ساسانیان می‌رسد و در حماسه‌های شاهنامه این سند ملی که شهر بسطانی دست به آیندگان آداب و مراسم آن را معرفی کنم.

در ۱۸۰ کیلومتری جنوب شرقی شهر شیراز جاده ای آسفالت به جلگه ای پوشیده از نخل و مرکبات منتهی می‌شود که عموماً به خرما می‌گویند. این بنام شهدآلود شاهانی به عنوان پیام محبت و صفا به سایر شهرهای پهنه گسترده ایران زمین صادر می‌شود و کام هموطنان را شیرین می‌کند. جهرم شهری است که هرگز از شکده زردشت یعنی قدمگاه را بر تارک خود دارد این شهر که یکی از شهرهای مرکزی استان فارس می‌باشد در فاصله ۱۸۰ کیلومتری شیراز، ۷۰ کیلومتری فسا و ۱۵۰ کیلومتری لارستان می‌باشد. از شمال به شهرستان‌های شیراز، فسا و سرستان و از غرب به شهر قیروکارزین و شهر بید و فیروزآباد و از جنوب به بخش جویم و بنارویه لارستان و از شرق به شهرهای رستن، رستن دشت (ایزدخواست) محدود است.

منظره زیبای شهر از خارج جلوه بدیعی به دیده هر تازه وارد می‌دهد. کوه البرزکوه که دنباله سلسله کوه‌های شمال کازرون و فیروزآباد است با ارتفاع ۱۶۶۰ متر در قسمت جنوب شهر قرار گرفته و ارمغان جنگل نخلیات بر زیبایی شهر افزوده است.

طنین آهنگهای دلسوز محلی که نوای جهرمی نام دارد هنگام بهار که درختان مرکبات و خرما یا آبیاری آنها از هر گوشه و کناری به گوش می‌رسد چون از دل برخاسته لاجرم بر دل نشیند. اهالی جهرم همانطور که خوی مردمان گرمسیر است عموماً فعال، صبور، قانع و زحمتکش و مهمان نواز هستند. کشت و پرورش نخل از آنجا که قریب ۲۰ سال طول می‌کشد تا به ثمر نشیند دلیل گویایی بر پشتکاری آنها در کارهاست.

نوشته‌اند جهرم را همای دخت بهمن فرزند اسفندیار بنا کرده است. بنابراین بنای جهرم به بیش از سده سوم قبل از میلاد مسیح می‌رسد. واژه جهرم خلاف آنچه تا کنون ذکر شده، به

نظر می‌رسد که از نام یکی از دلاوران و گردان ایران باستان یعنی «گهرم» گرفته شده است با توجه به اینکه پس از استیلای اعراب به مرور زمان بدل به جهرم شده است، بدین لحاظ زبان محلی جهرم و اطراف خصوصاً منطقه کوهکی ریشه در زبان دری دارد. در کارنامه اردشیر بابکان از جهرم یاد شده است. فردوسی طوسی در شاهنامه این شهر را در زمان پادشاهی بهرام گور، دشتی بی آب می‌خواند و در آغاز پادشاهی فرخ زاد آنرا در زمره جایگاه فرمانروائی شاهزادگان ساسانی برمی‌شمارد.

موقعیت اقلیمی این شهر مردمان جهرم را با سختی‌ها خو داده و آنان را کوشنده و پر، بار آورده و روی هم رفته مجموعه اوضاع طبیعی و عوامل جغرافیایی نتوانسته مردم را از تلاش باز دارد. این کوشش و کشش در برابر طبیعت همراه با آسمان نیلگون و شب‌های پر ستاره ذوق آفرین و سبب الهام برای سرایش ترانه‌های محلی شده و شاید بارید جهرمی نوازنده مشهور خسرو پرریز آب‌ها به بحان دلسوز مجذوب خود نموده است. جهانگردان و سیاحان از این شهر گذر کردند در گذشته‌های خود این شهر را به تصویر کشیده‌اند. از جمله تاورنیه سیاح معروف جهرم را جنگل خوانده. هسته اولیه شهر جهرم طبق سوابق و روایات در شرق شهر فعلی حدود ۳۵ کیلومتری در مکانی به نام قلعه مهرک که در شاهنامه از این مکان و مهرک شهریار جهرمی نام برده است که هنوز قلعه مزبور موجود می‌باشد، بعد از آن مکان به ۲۰ کیلومتری شهر فعلی یعنی تناب که یکی از جاهای خوش آب و هوای جهرم است کشیده می‌شود و بعد از آن به ۵ کیلومتری شرق شهر در منطقه‌ای به نام سنگ و بازار در جلوی دره مشهور و راه شهرک کنونی محدثاً کشیده شده است که با تخریب این مکان که گویا در اثر زلزله بوده در نواحی غربی هسته قدیم در امتداد شرقی توسعه یافته که مرکز فعالیت‌های باغداری و کشاورزی بوده و همین توسعه اولیه در این امروزی جهرم را تشکیل داده است.

شهر جهرم با مسافتی ۲۳۴۸۲۷ متر مربع و ارتفاع ۱۱۲۰ متر از سطح دریا به ۱۱ درجه و ۳۵ دقیقه تا ۲۸ درجه و ۳۲ دقیقه عرض شمالی و ۵۳ درجه و ۳۴ دقیقه تا ۵۵ درجه و ۳۴ دقیقه طول شرقی در دشتی به همین نام قرار دارد. طول شهر از شرق به غرب حدود ۳۰ کیلومتر و عرض آن از شمال به جنوب حدود ۳۰ کیلومتر است. میانگین بارندگی در یک دوره ۱۵ ساله ۲۲۳ میلیمتر است و همچنین حداکثر متوسط درجه حرارت ۳۹/۶ درجه سانتی‌گراد و متوسط حداقل درجه حرارت ۳/۶ درجه سانتی‌گراد می‌باشد و جهت باد اصلی غربی شرقی است و بادهای دیگری همچون شهریاری جنوب شمال و چالو شمال جنوب نیز وزش دارد. شیب عمومی شهر از جنوب بطرف شمال و از قسمت شرق به طرف غرب است.

در زمان ساسانیان فارس به ۵ قسمت یا کوره، شاپور، قباد خوره، دارابگرد، اردشیر خوره و استخر تقسیم بوده است که جهرم در آن زمان جزئی از دارابگرد بوده و پس از استیلای اعراب تغییراتی کرده و فارس به ۴ قسمت، فارس خاص، کوه گیلویه، شبانکاره و لارستان محدود گردیده که جهرم در این تغییرات جزئی از شبانکاره بود. در قرون اولیه اسلامی این شهر به علت آبادانی و اهمیتی که داشته اغلب بطور مستقیم تحت نظر سلاطین وقت اداره می شده است.

تقسیمات فارس در دوران های قدیم مخصوصاً از دوران صفویه به بعد تغییراتی کرده چون شهر با بلوک آن به اشخاص و حکام در قبال مبلغی واگذار می کردند در نتیجه تقسیمات کشور نیز هر از مدتی تغییر می کرده است. این تغییر در زمان قاجاریه بیشتر شد و در مزایده و بخش هایی که از طرف سلاطین و امراء وقت بعمل می آمده، این شهر گاهی ضمیمه شهرستان های اطراف گاهی هم مستقل بوده است. بهر حال این تغییرات از لحاظ ضمیمه بودن جهرم به شهرها مجاور ادامه داشت تا اینکه در سال ۱۳۲۴ شمسی رسماً در تقسیمات کشوری از صف وزارت کشور یکی از شهرستان های استان فارس شناخته و به ۴ بخش: سیمکان، کردیر، خزر و بخش مرکزی تقسیم شد که مرکز بخش مرکزی شهر جهرم است.

شاردن در سال ۱۰۵۱ شمسی جمعیت شهر جهرم را ۳۵۰ خانوار می نویسد با احتساب هر خانواده ۵ نفر تقریباً ۱۷۵۰ نفر می شود این رقم در زمان های بعد افزایش یافته و بنا به نوشته صاحب مرآت البلدان ناصری «در زمان قاجاریه» جمعیت به ۵۵۰۰ نفر خانواده رسیده و طبق سرشماری سال ۱۳۳۵ شمسی جمعیت شهر بالغ بر ۲۹۳۴۷ نفر گردیده که ظرف ۳۰۰ سال تقریباً ۱۶ برابر می گردد. طبق آخرین آمار سه دهه جمعیت شهر و شهرستان به بیش از ۳۰۰۰۰۰ نفر رسیده است.

جغرافی نویسان قدیم از جمله یاقوت حموی و اصطخری و ابن خردادبه و ابن حوفل در کتب خود جهرم را به فتح راه نوشته اند و تنها در سفرنامه سیاحان اروپایی که در نیمه قرن دهم هجری به ایران آمده اند نام این شهر را با تلفظ امروزی نوشته اند. بعد از شمه ای از معرفی شهر و موقعیت اقلیمی آن می پردازیم به گویش ها و آداب و رسوم این شهر. امیدوارم که اگر کمی و کاستی در این جمع آوری دیدید به بزرگی خودتان مرا ببخشید.

سرآغاز

در سال ۱۳۴۷ بود که از طریق برنامه فرهنگ مردم که شب‌های دوشنبه شب هر هفته ساعت ۲۱ الی ۲۲ از رادیو ایران پخش می‌شد با فرهنگ و آداب و رسوم کشورم آشنا شدم. در همان سال‌ها بود که به خاطر عشق و علاقه به زادگاهم جهرم، به آن برنامه نامه نوشتم و آداب و رسوم شهرم را از طریق این برنامه به هموطنانم شناساندم. به طوریکه جهرمی‌هایی که مقیم سایر دیگر شهرهای ایران بودند و یا آن‌هایی که در شیخ نشین‌های خلیج فارس زندگی می‌کردند، هر وقت به جهرم می‌آمدند چون این برنامه را گوش می‌کردند از این کار خیلی خوشوقت می‌شدند و مرا تشویق به ادامه فرستادن مطالب می‌کردند. همین تشویق‌ها بود که مرا وادار به فرستادن مطلب بیشتر به رادیو کرد. تا اینکه در سال ۱۳۴۹ برنامه فرهنگ مردم مرا به سال هم‌کار نمونه معرفی کرد.

بعد از این واقعه رسماً در سال ۱۳۴۹ به جمع آوری آداب و رسوم جهرم کردم و تا آنجایی که در حد توانم بود این مجموعه را گردآوری کردم. همانطور که در صفحه اول همین کتاب ذکر کرده‌ام هر چقدر فرهنگ را رسوم یک قوم جمع آوری شود، باز هزاران باقی است. از همین روی، اگر عمری باقی بود امیدوارم در کتاب بعدی این کتاب، مطالب جا افتاده را اضافه کنم. این روند جمع آوری ادامه داشت تا سال ۱۳۷۱ با صفحه‌ای از روزنامه وزین خبر جنوب به نام فرهنگ ولایت آشنا شدم. این صفحه ۱۳۷۸ ادامه داشت و فرهنگ و رسوم فارس در آن نوشته می‌شد و استاد ابوالقاسم فقیری مسئول آن صفحه بودند. مطالب بسیاری از فرهنگ و آداب و رسوم جهرم برای ایشان فرستادم که این مطالب را با رغبت و در کمال لطف چاپ می‌کردند. این مطالب به همت استاد فقیری تقدیم شد. ۵۰ شماره در همین صفحه چاپ شدند. تا اینکه رسماً با راهنمایی‌های ایشان مبادرت به چاپ این مجموعه کردم. مطالبی را که برای چاپ در روزنامه خدمت استاد فقیری می‌فرستادم اغلب در تالیفاتشان آورده‌اند. استاد فقیری در زمینه فرهنگ و آداب و رسوم فارس تالیفات زیادی دارند که تا سال ۱۳۹۳ به چاپ رسیده‌اند.

فرهنگ مردم:

۱. ترانه‌های محلی
۲. بازی‌های محلی فارس
۳. قصه‌های مردم فارس در سه جلد
۴. گوشه‌هایی از فرهنگ مردم فارس

۵. سیری در ترانه‌های محلی

۶. باورهای سرزمین مادری‌ام

۷. آداب و رسوم نوروز در فارس

۸. عروسی در فارس (در این کتاب آداب و رسوم عروسی مردم جهرم به طور کامل چاپ شده است).

ضمناً یادآور می‌شوم که از همان سال‌های اولیه که مطالب برای رادیو می‌فرستادم، از مطالب فرستاده شده به همت زنده یاد انجوی شیرازی که مسئول برنامه فرهنگ مردم رادیو بود، کتاب‌هایی از این مطالب فرستاده شده از سراسر کشور چاپ کردند که در چندین کتاب منتشر شده. مطالب فرستاده شده اینجانب را چاپ و منتشر کرده‌اند که می‌توان کتابی به نام تمثال‌المثل را نام برد که در سال ۱۳۵۱ منتشر شد و در آن ضرب‌المثل جهرمی - برای خوردن سپه سالار، این دعا بته پا - در جلد دوم نام برد.

یادگاری ماندگار

تاکنون هر جا فرصتی پیش آمده، به باب «فرهنگ مردم» را گسترده و توجه اهالی فرهنگ را به حفظ و حراست این میراث ارزشمند ملی جلب کرده‌ام. سال ۱۳۷۱ شمسی بود که صفحه «فرهنگ» را در روزنامه وزین خبر جنوب دایر نمودم. این صفحه خیلی زود مورد توجه دوستانان فرهنگ مردم قرار گرفت؛ و سیل نامه‌ها بود که از گوشه و کنار فارس و مناطق خارج از فارس به طرف روزنامه، رانند و نشان همان نشانی چاپ این صفحه تا سال ۱۳۷۸ در روزنامه ادامه یافت. دوستان زیادی کارهای فرهنگی مردم را از این صفحه آغاز کردند؛ و تعدادی از ایشان هم اکنون در زمینه فرهنگ مردم صاحب‌دانش و همچنین صاحب‌تألیف می‌باشند.

و من این را مدیون همت و پشتکار مدیر روزنامه، آقای حسین واعظی‌پور میدانم؛ و باید اعتراف کنم که آقای ایرج قزلی مؤلف کتاب هم از جمله دوستان آن زمان «فرهنگ ولایت» بودند؛ که مطالب دقیقشان از جهرم برای چاپ می‌فرستادند. از نوشته‌های ایشان در کتاب‌هایم با نام خودشان بارها استفاده کرده‌ام. شخصاً آرزو داشتم نوشته‌های ایشان را در کتابی یکجا مشاهده کنم؛ که اینک این توفیق نصیب می‌شود که خرسندم. کار جمع‌آوری فرهنگ مردم، پیش از هر چیز عشق می‌طلبد. باید به این سرزمین مقدس دلبستگی داشته باشی که به سراغش بروی، در غیر اینصورت کارت با نقص روبرو است.

در ارتباط به فرهنگ مردم جهرم کارهایی انجام شده، آنچه تاکنون من دیده‌ام:

۱- شهرستان جهرم از زنده یاد جلال طوفان

۲- کتاب چهارم از بومی سرای چهارم زنده یاد حسین خفایق

۳- فرهنگ فارسی چهارمی از صمد فرزین نیا

و این اولین باری است که یکی از فرزندان خطه‌ی سبز چهارم به جمع آوری فرهنگ مردم این سامان بر طبق اصول علمی گرد آوری فولکلور پرداخته و حاصل کارش را در اختیار مردم قرار می‌دهد. این کتاب به عنوان یادگاری ماندگار از ایرج قرلی برای ایشان و جمع چهارمی‌ها باقی می‌ماند. دست نوشته این کتاب را پیش از چاپ دیده‌ام نکاتی را دیدم که تذکر دادم... مطالبی می‌بایست حذف شود. مطالبی می‌بایست جا به جا گردد؛ و مطالبی می‌بایست به کتاب اضافه شود. امیدوارم کتاب در نوع خود بی‌عیب و نقص تحویل اهالی کتاب گردد. کار در خور تأمل پژوهشگر ارجمند ایرج قرلی صد در صد پاسداری از فرهنگ مردم چهارم است. باشد که اهالی فرهنگ این دیار کار ارزشمند ایشان را مورد تائید قرار دهند. براه این دوست آرزوی سلامتی و موفقیت دارم.

آذر ماه ۱۳۹۰ - شیراز - ابوالقاسم فقیری